

Wilhelm Hehlmann, Pädagogisches Wörterbuch. Zweite, völlig neu bearbeitete Auflage. Stuttgart, 1941, XI. + 47b l. (Kröners Taschenausgabe.)

E kis lexikon valámennyi cikke ugyanazon szerző tollából került ki, ez magyarázza egyöntetű és arányos voltát. Megvan az igénye a tartalmi gazdagságra is: a világ fontosabb államainak köznevelésügyét (jól áttekinthető rajzszerű vázlatokkal), a neveléstudomány legnagyobb alakjait s a neveléstörténet vázlatát a közvetlen német vonatkozásokon túl is tárgyalja.

A vaskos kis kötet tartalmi gazdagsága természetesen elsősorban a német nevelésügy eszmékben s intézményekben való gazdagságából következik. Hamar kiderül ez, ha felütünk egy-egy jelentékenyebb cikket s azután a rokon témákra utaló nyilak sodrával vitetjük magunkat. A Deutsches Schulwesen c. összefoglaló kép után az egyes iskolafajok épenúgy külön is megismerkedhetünk; a didaktika általános alapelveit épenúgy megtaláljuk, mint az egyes tantárgyak tanításának vázlatát. Mindezekben már a nemzeti szocialista világnézet fejeződik ki, de a történeti fejlődés gondos ismertetésével. A nemzeti szocializmus előtti német nevelésügyi elmékedők és reformkezdeményezések azonban csak részben kerültek be a lexikonba. (Pl. Landerziehungsheime, Jugendbewegung, Kunsterziehungsbewegung szerepel, a morálpedagógia és a kultúrfilozófia nem. Ennek megfelelően F. W. Foerster nem fordul elő a könyvben, a Sprangerről szóló rész elég rövidre fogott. W. Stern perszonalisztikus lélektanáról, Ch. Bühlerről, Utitzről, Freudról, Adlerről nincs ismertetés, nevük előfordul a Juden c. cikkben.) A bölcséleti, értékelméleti vonatkozások kevésbé érvényesülnek (Aesthetik címszó nem szerepel, Ethik néhány sorral), a lélektani cikkek erősen örökléstani, fajtudományi, anthropológiai, typológiai szempontúak. — A hangsúlyozottan nemzeti szocialista világnézetű könyv tehát — már csak kevés tere miatt sem — ismerteteti a német nevelést a maga teljes történeti valóságában, de így is megláthatjuk belőle, hogy mennyire mélyen járó történeti erők, nagy feszültségek alakították a multban Németország nevelésügyét. A németség multbeli politikai széttagoltsága bizonyára csak elősegítette az eszmék és intézmények máig ható áradását.

A németséggel szemben az utolsó évtizedben sajátságos lelki helyzetbe jutottunk. Ez a könyv hozzásegíthet a német nevelésügy haöröit és intézményeit belülről megismerni. Számunkra nem a legérthetőbb és nem a legértékeseíthetőbb kultúra a német. S ha célunk is a némettel egyenlő értékű munkaintenzitást elérni, a munka megszervezésének módjára nézve nem biztos, hogy számunkra a német a legnagyobb tanító. De mégis talán a német nevelésügy az, mely ma a heves ellentmondást s a heves igenlést egyszerre ugratja ki belőlünk. Ezek a belátások azonban már saját jövőnkbe vetítődnek, ezek a vágyak saját entelechiánkra, saját jobb lényegünkre irányulnak. S idegen kultúrák megismerésének nem legutolsó értelme ez.

Ravasz János

Fehér Mátyás, Magyar fények. (Szent István Társulat kiadása 1942. 195 old.)

A középkori magyar művelődéstörténet és egyházi viszonyok ábrázolását adja a szerző a domonkosrend néhány kiemelkedő alakjának rajzában. Azokról az áldozatos szerzetesekről szól, akik a kúnok